

מן התלמוד

סדר נשים, מסכת קידושין, דף ט"ז

בשלמא ענק אמה העבריה לעצמה - למעוטי אחין...
אלא ענק עבד עברי לעצמו, פשיטא! אלא למאן?
אמר רב יוסף: יו"ד קרת קא חזינא הכא.

בשלמא - מילא

קרת - עיר

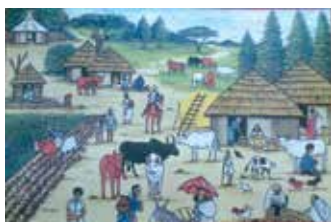
קא חזינא הכא - אני רואה כאן

הסבר: בברייתא נאמר שהמענק שמקבלים עבד עברי ואמה עבריה כשהם משתחררים - שייך להם. שואלת הגמרא: לגבי אמה העבריה יש כאן חידוש, שלא נחשוב שאחיה יקבלו אותו. אבל מה החידוש בכך שהעבד מקבל את המענק שלו? אמר רב יוסף: אכן, זה כמו האות יו"ד הקטנה שעשו ממנה עיר גדולה - כלומר אריכות דברים שלא לצורך.

על המפה

הקהילות היהודיות באתיופיה

הקהילות היהודיות באתיופיה היו ידועות בכינוי "ביתא ישראל". יהודים גרו באפריקה כבר בתקופת בית ראשון, וקיימות השערות שונות לגבי מוצאה המדויק של הקהילה. בשל בידודם מקהילות יהודיות אחרות, שמרו יהודי אתיופיה על מנהגים והלכות שונות משל השאר. הם לא העלו את התורה שבעל-פה על הכתב אלא העבירו את המסורות הפרשניות בעל פה. ביתא ישראל שכנו בעיקר בצפון-מערב אתיופיה, באזור חבש ההיסטורית, בשוואה ובאדיס-אבבה. למרות מאבקים רבים עם שכניהם הנוצרים, שמרו היהודים על דתם, ולאורך הדורות התפללו לעלות לארץ ישראל ולירושלים.

ציור של כפר יהודי
אתיופיה (Wikipedia,
אדעולם).

"תלמוד ישראלי" פרויקט חינוכי, קהילתי
וחברתי המנגיש את התלמוד תוך חיזוק
והעצמת הקשר לתרבות ומורשת ישראל.

זמני השבת במוקדי הפעילות בעולם:

ישראל יו"ם:	ניו יורק:
כניסת שבת: 18:28	כניסת שבת: 19:09
יציאת שבת: 19:39	יציאת שבת: 20:08
ישראל ת"א:	גרמניה:
כניסת שבת: 18:44	כניסת שבת: 19:28
יציאת שבת: 19:41	יציאת שבת: 20:45

סדר נשים | מסכת קידושין י"ד-כ'

פרשת כי-תבוא | י-ט"ז באלול תשפ"ג (27 לאוגוסט-2 לספטמבר 2023)

דף י"ד: עבד עברי

המשנה מפרטת שני סוגי הנזנים שבאמצעותם אפשר לקנות עבד עברי.
א. הרוצה לקנות את העבד נותן לו כסף, וכן מקבל הכסף משתעבד להיות עבד של האיש שנתן לו את הכסף.

ב. הרוצה להיות עבד כותב לאיש שרוצה לקנות אותו: "הרי אני עבדך", והוא מוסר לו את השטר וכן הוא משתעבד להיות עבדו.

איך עבד עברי משתחרר? יהודי שנמכר לעבד, משתחרר אחרי שש שנים. זאת, ועוד: אם באמצע שש השנים חלה שנת היובל, הוא משתחרר.

ישנה אפשרות נוספת שעבד עברי ישתחרר - אם הוא נותן לאדונו כסף. העבד עושה חשבון כמה כסף שילם האדון עבור כל שנת עבדות, למשל, אם נותרו לעבד עוד שנתיים של עבדות והוא נקנה בששת אלפים שקלים, הוא נותן לאדון אלפים שקלים - ומשתחרר.

דף ט"ו: "שעבודא דרבי נתן"

ישנו מושג חשוב שמופיע במסכתות רבות בתלמוד: "שעבודא דרבי נתן". נסביר את המושג באמצעות מעשה. יהודה הלוי מאה שקלים לשמואל, והם סיכמו כי תאריך הפירעון הוא בראש חודש אלול. ראש חודש אלול הגיע אף שמואל לא פרע את החוב. יהודה פנה אליו והתברר לו כי לצערו שמואל פשט את הרגל, ואין לו כסף בכלל. לאחר זמן מה התברר ליהודה שאדם בשם גמליאל לוו פעם מאה שקלים משמואל.

אמר רבי נתן: יהודה יכול ללכת לגמליאל ולגבות את מאה השקלים. יהודה אומר לגמליאל: "אני הלוייתי מאה שקלים לשמואל, ושמואל הלוי לך מאה שקלים. במקום להחזיר את מאה השקלים לשמואל, החזר אותם לי".

דף ט"ז: מצות הענקה

ישנו דין לגבי עבד עברי המכונה "הענקה". ביום שבו עבד עברי משתחרר מאדונו, האדון צריך להעניק לו ממה שיש לו, למשל, בקר, צאן ופירות.

בטעם מצוה זו כותב מחבר ספר "החינוך", כי הקב"ה רצה ש"נזקקה בנפשנו מידות מעולות, יקרות וחמדות... והודנו והדרנו הוא שנגרם על מי שעבד אותנו וניתן לו משלנו בתורת חסד". כלומר: מפני שהקב"ה רצה שנעבד על מידותינו, הוא ציוה שנעניק לעבד הענקה מפני שהוא שירת אותנו, אף על פי שהוא קיבל על כך כסף.

דף י"ז: האם עבד צריך להשלים ימי מחלה?

ביום מן הימים שמע אליעזר כי יהודי עני זקוק לכסף והוא מעמיד את עצמו למכירה כעבד עברי, והוא אכן קנה אותו. חלפו ימים אחדים והעבד חש בגרונו. אליעזר הזמין רופא והרופא הורה: "העבד צריך לנוח עשרה ימים". העבד נח עשרה ימים וחזר לעבוד במרץ לשביעית רצונו של אליעזר, אך כעבור חודש רגלו החלה לכאוב. שוב הזמין אליעזר רופא, והרופא הורה: "שמונה ימים אסור לעבד להרים את הרגל". כך חלפו השנים, ולצערו של אליעזר התברר כי העבד חולני ומדי פעם עליו לנוח ממחלה אחרת.

חברותא

מתפללים

לקראת תחילת שנת הלימודים, והצורך לקנות תיקים וציוד אחר לבית הספר, התנהלה שיחה סוערת בבית משפחת כהן. חלק מהילדים ביקשו שיקנו להם רק תיקים מסוג מסוים ויקר וציוד לימודי חדש, בעוד חלק מהאחים הגדולים אמרו שהם יכולים להסתפק בתיקים שיקבלו מהאחים הגדולים וציוד משומש, ואין צורך להכביד על ההורים בהוצאות כספיות גדולות. הדיון היה סוער.

מצד שני:

חלק מהאחים טענו שזה לא מעניין מה קונים לילדים אחרים. כרגע המצב הכלכלי בבית קשה, להורים זו תהיה הוצאה גדולה, ואם אפשר להעביר ציוד מהאחים הגדולים אז צריך להסתפק בזה.

מצד אחד:

חלק מהילדים טענו שכל הילדים האחרים בכיתה יבואו עם תיקים חדשים וציוד לימודי חדש, ולכן גם להם מגיע שהכל יהיה חדש כדי שהם ייהנו ו שלא יתביישו.

מה דעתכם?

אם גם אתם נתקלתם בדילמה ו'התפללתם' עליה אתם מוזמנים לשתף אותנו ונפרסם אותה אצלנו בעלון. ניתן לשלוח למייל talmudisraeli@medison.co.il תחת הנושא "דילמה" עם שם משפחה ועיר מגורים וגם אתם תיכנסו להגרלה על פרסים שווים

הצטרפו למאות אלפי לומדי הדף היומי, פתחו שיעור שבועי אצלכם בקהילה

כל קהילה שתצטרף, תקבל את העלון השבועי עפ"י הכמות הנצרכת בקהילתה בחינם עד פתח הבית! לרישום סרקו את הקוד.

לומדי התלמוד הישראלי- בית ספר 'דוגמא עוזיאל', ירושלים

★ | מן ההסטוריה

עליות היהודים מאתיופיה

ראשוני העולים מאתיופיה בתקופה המודרנית הגיעו לארץ ב-1934, יחד עם עולים מתימן. בשנים הראשונות להקמת המדינה לא נערכו מבצעים להעלאת יהודי אתיופיה לארץ, אולם בעקבות פרוץ מלחמת האזרחים באתיופיה והתדרדרות מצבם של היהודים שם הוחלט לפעול להצלתם. **במהלך מבצע אחים, שהתקיים בין השנים 1979-1990,** נקראו יהודי אתיופיה להגיע למחנות פליטים בסודאן, ומשם הובאו לארץ. מבצע זה כלל מבצעים נוספים, ביניהם מבצע משה, מבצע פדיון שבויים ומבצע שלמה. סך הכל עלו לארץ כ-16,000 איש. כיום מונים יוצאי אתיופיה בישראל מעל 126,000 איש.

עולים חדשים מאתיופיה יורדים ממטוס לאחר הגעתם במסגרת מבצע שלמה מאדיס אבבה (Wikipedia), לשכת העיתונות הממשלתית.

חמד של מושב

מינהל החינוך הדתי
הפיקוח על הוראת תלמוד ותושבע"פ

חג הסיגד

חג הסיגד הוא אחד החגים המסורתיים של קהילת יהודי אתיופיה, ביתא ישראל. הוא נקרא גם "מהללה" ו"עמטה סו", ומתקיים בתאריך כ"ט חשוון. ביום זה נוהגים לצום ולהתפלל, ולערוך בראש הר גבוה טקס המסמל את חידוש הברית בין ה' לישראל, זכר למתן תורה. בארץ נוהגים לחגוג את הסיגד בטיילת ארמון הנציב, המשקיפה אל הר הבית.

התבוננו היטב בציור וענו על השאלות הבאות:

- 1 מהו האירוע המצויר כאן?
- 2 היכן ומתי הוא מתרחש?
- 3 דגל של איזו מדינה מצויר כאן?
- 4 על מה בוכה הילד הקטן בציור?

לְאִשְׁתּוֹ, לְגֵאָה, כְּאִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא הָיָה לָהּ יָלֵד
יְהוּדִים!
לְוִישׁוֹת, מִיֵּשְׁבֵי הַבְּרִית, הָיָה לָהּ יָלֵד
יְהוּדִים!

סרקו את הבר-קוד, היכנסו לערוץ היו-טיוב של
התלמוד הישראלי ותוכלו לצפות בעולם שלם של
סרטים בנושאים שונים ומגוונים, מרתקים ומעניינים

מי אני?

1. מבצע שהתקיים במסגרת מבצע אחים.
2. התקיים בשנת 1984 - תשמ"ד.
3. במבצע השתתפו ישראל, ארצות הברית וסודאן.
4. במהלך המבצע הועלו יהודים מאתיופיה לארץ במטוסים של חברת תעופה בלגית.

טובא חסא

5780

5778

5727

5708

5707

5699

5657

5323

5260

5258

2019

2017

1969

1967

1948

1947

1939

1897

1500

1492

שנת סיום השי"ס
ללומדי הדף היומי

70 שנה
למדינה

הרב
אריה לוי

מלחמת
ששת הימים

הקמת
המדינה

העצמאות

שואה

הרצל

רבי יוסף
קארו

העת
החדשה

גירוש ספרד

הרמב"ם

רשיי

רבי סעדיה
גאון

510

ימי הביניים
תקופת הראשונים

סדר נשים | מסכת קידושין, דף י"ז - כ'

אמר אליעזר לעבד: "אני קניתי אותך לשש שנים, ובסוף עבדת רק ארבע שנים, כי שנתים היית חולה. עליך לעבוד עוד שנתים".

האם הוא צודק? בדף זה אומר התלמוד שחז"ל דרשו מן הפסוקים שרק עבד שהיה חולה שלוש שנים ויותר צריך להשלים את ימי מחלתו.

דף י"ח: תשלום קרן ותשלום דמי הפסל

יש אנשים שבית הדין מוכר אותם לעבד עברי. למשל, גנב שאין לו מהיכן לשלם את הגנבה, בית הדין מוכר אותו לעבד ובכסף שמשלם האדון, משלמים לאדם שממנו גנב החפץ. מעשה בגנב שהתגנב לביתו של בנימין ונגב שעון זהב וקר. בנימין הצטרע ביותר על הגנבה, והנה לשמחתו הופיעו עדים והעידו כי הם ראו את הגנב גונב את השעון מביתו. העדים פנו לבית הדין, ובית הדין דן את הגנב ופסק: "עליך לשלם אלפים ש"ח".

"מדוע אלפים?", נזעק הגנב, "הרי השעון שוה רק אלף".

"נכון מאוד" השיבו הדיינים, "אבל כנראה כבר שכחת שנגב משלם כסף..."

בסופו של דבר התברר, שלגנב יש רק אלף ש"ח לשלם. בנימין רצה שימכרו אותו לעבד כדי שישלם לו את הפסל, אך בית הדין לימד את בנימין הלכה חשובה הכתובה בדף זה: רק אם אין לגנב לשלם את הקרן מוכרים אותו, אבל אין מוכרים אותו כדי להשלים את דמי הפסל.

דף י"ט: לקדש אישה בהלואה

ראובן היה בעל חסד, ונהג להלוות כספים לאנשים נזקקים. פעם אמרה לו אמו: "ראובן, אישה אחת בשם רחל שאלה אותי אם אתה יכול להלוות לה אלף שקלים". בשמחה רבה אמר ראובן, ונתן לאמו אלף שקלים כדי שתתנם לרחל. חלפו חודשים ורב בית הפנסט פנה אל ראובן: "אולי כדאי שתתחתן עם רחל?". חשב ראובן והסכים עם הרעיון. ימים אחדים לפני החתונה שאל הרב את ראובן: "היכן קנית טבעת לחתונה?". השיב ראובן: "כבוד הרב, נראה לי שאני לא צריך לקנות טבעת, כי בעבר נתתי לרחל הלואה של אלף שקל. היום אומר לה: 'אני מותר על הפירעון של ההלואה ובאלף שקל אלה אקדש אותך'."

הרב חייך ואמר: "הרעיון יפה, אבל בתלמוד כתוב שאי אפשר לקדש אישה בהלואה, זאת מפני שההלואה נמצאת כבר בידי האישה, ואם כן בשעת הקידושין הוא לא נתן לה מאומה..."

דף כ': קנה עבד - קנה אדון

אדון הקונה לעצמו עבד עברי צריך לדעת כי ישנן הלכות שונות שלפיהן עליו לנהוג בעבדו העברי. הלכות אלו דרשו חז"ל מן הפסוק בספר דברים: "כי טוב לו עמך" - צריך שלעבד יהיה טוב בדין כמו לאדון. למשל, אם לאדון יש כרית אחת בבית, אין האדון יכול להשתמש בכרית ולהניח לעבד לישון בלא כרית, אלא האדון הנכבד יתכבד לתת את הכרית לעבד. מדוע? כי אם האדון ישן עם כרית והעבד ישן בלא כרית, לא יתקיים הפסוק "טוב לו עמך", כי עכשיו לעבד לא טוב כמו לאדון.

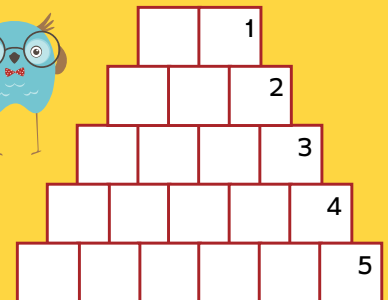
כמו כן, אסור לאדון לאכול לחם משובח ולתת לעבד לאכול לחם פשוט. אפילו אסור לאדון לשתות יין וישן נושן ומשוכח, ולתת לעבד לשתות יין חדש שהוא פחות משוכח, אלא עליו לתת גם לעבד לשתות מן היין המשוכח. על הלכה זו אמרו חז"ל: "קנה עבד - קנה אדון לעצמו". מי שקנה לעצמו עבד עברי, בעצם קנה לעצמו אדון, כי הוא צריך לדאוג לעבד כאילו שהעבד הוא האדון.

דבר תורה

התורה מתארת קללות רבות וקשות שיגיעו על ישראל משום שלא עבדו את ה' בשמחה: "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוהיך בשמחה...". ויש להבין, עם כל גדולתה וחשיבותה של השמחה, כיצד ייתכן שעונשים כה קשים יגיעו רק בשל היעדרותה? תשובה לכך ניתן ללמוד ממספר מקומות בהם לומדים שהשמחה איננה רק "תוספת" או עניין חשוב בלבד, כי אם תנאי סף שאי אפשר בלעדיה. השכינה נסתלקה 22 שנה מיעקב אבינו בשל צערו על היעלמותו של יוסף, למרות שצדיקותו וקדושתו של יעקב לא השתנתה. גם מאלישע נסתלקה הנבואה למרות שצבא ישראל היה זקוק לה באמצע מלחמה, רק בשל כעסו על יהורם מלך ישראל הרשע. דוגמאות אלו ועוד רבות אחרות מלמדות שהשמחה איננה עניין צדדי, כי אם דבר מחויב, שבלעדיו יש ניתוק בין האדם לבוראו.

חידת פירמאידה

1. ענן
2. לא בן חורין
3. סבא של דוד המלך
4. מלאכה
5. אחד מתרי עשר הנביאים

(טלפון 'טלפון' / טלפון 'טלפון')

שאלות השבוע

1. באילו שלוש דרכים יכול עבד עברי להשתחרר?
2. מה זה "שעבוד רבי נתן"?
3. מדוע מעניקים לעבד מענק שחרור?

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בפרס איכותי. את התשובות יש לשלוח עד יום רביעי שלאחר השבת של אותו עלון עד השעה 14:00, למייל talmudhagala@medison.co.il יש לציין את מס' העלון עליו אתם עונים.* בפיקוח רואה חשבון

